

قواعد فقهی

مروری بر چند قاعده کاربردی

www.ketab.ir

قم المقدسه : رضا سالاری باجگانی

سرشناسه: سالاری باجگانی، رضا، ۱۳۴۵-

عنوان و نام پدیدآور: قواعد فقهی/ نویسنده رضا سالاری باجگانی.

مشخصات نشر: قم: افروغ، ۱۴۰۲.

مشخصات ظاهری: ۳۵۷ ص؛ ۲۱/۵×۱۴/۵ سم.

شابک: ۹۷۸۶۲۲۹۴۹۵۷۹۷

وضعیت فهرست نویسی: فیا

رده بندی کنگره: BP۱۶۹/۵

رده بندی دیویی: ۳۲۴/۲۹۷

شماره کتابشناسی ملی: ۹۲۱۰۲۶۰

عنوان: قواعد فقهی
نویسنده: رضا سالاری باجگانی
ناشر: افروغ
نوبت چاپ: اول
تیراژ: ۱۰۰ جلد
قیمت: ۱۲۰۰۰۰ ریال

انتشارات افروغ: قم- میدان امام- خیابان کارگر- شهرک فاطمیه- بعثت ۲۲ پ ۲۰۳ تلفن:
۰۹۱۲۷۰۳۴۶۸۳-۰۹۳۳۳۰۳۸۶۹.

فهرست موضوعی

۱۷

مقدمه

بخش اول: کلیات

۲۱	قواعد فقهی
۲۱	تعریف قواعد
۲۳	فقه در فرهنگ لغت و قرآن و روایات
۲۴	فقه در اصطلاح
۲۴	انواع قواعد فقهی
۲۷	تفاوت قاعده فقهیه و اصولیه
۲۹	تفاوت مسئله و قاعده فقهیه
۲۹	تفاوت اصل و قانون
۳۰	راه اثبات قواعد فقهیه
۳۱	اقسام روایات
۳۱	اقسام روایات مستند
۳۲	راه حل حجت دانستن مرسلات

۳۳	جایگاه عقل در اثبات احکام و قواعد.....
۳۳	تاریخچه حکم عقل در فقه.....
۳۶	نتیجه بحث حجیت عقل.....
۴۰	تعدادی از قواعد فقهیه

بخش دوم؛ مروری بر چند قاعده مدنی

۴۷	قاعده لا ضرر
۴۸	مدرک قاعده
۴۹	بررسی مدارک «لا ضرار».....
۵۳	بحث سندی روایت لا ضرر
۵۳	مراسیل شیخ صدوق.....
۵۵	ابن بکیر از اصحاب اجماع.....
۵۸	شخصی بودن یا عام بودن روایت.....
۶۰	بحث معنایی قاعده لا ضرر
۶۱	نظر شیخ انصاری
۶۴	نظر آخوند خراسانی
۶۵	تفاوت نظریه شیخ انصاری و آخوند.....

۶۹	نظر شیخ الشریعہ اصفہانی
۷۰	رد حرف شیخ الشریعہ توسط ایروانی
۷۲	نظر اصفہانی صاحب حاشیہ و فاضل تونی و مرحوم نراقی
۷۶	نظریہ امام خمینی
۷۷	نظر آیۃ اللہ سیستانی
۷۹	بررسی روایت شفعہ در مورد قاعدہ لاضرر (جمع راوی یا مروی)
۸۰	جمع راوی و یا جمع مروی
۸۴	استدلال نافیین علیت لاضرر برای شفعہ
۸۶	تحلیل شیخ الشریعہ از عدم جزویت «لاضرر»
۸۷	اشکال بر نظریہ شیخ الشریعہ
۸۹	بررسی نظریہ جمع راوی
۹۱	نکاتی پیرامون استقلال قاعدہ لاضرر
۹۶	بررسی مفردات حدیث لاضرر
۹۷	فرق بین ضرر و ضرار
۱۰۰	تطبیق حدیث بر جریان سمره
۱۰۱	تفاوت حکم حکومتی و ولائی

۱۰۳	محذور تخصیص اکثر در قاعده لاضرر
۱۰۴	جواب اشکال تخصیص اکثر
۱۰۶	جواب نهانی تخصیص اکثر
۱۰۸	شمول حدیث نسبت به احکام عدمی
۱۱۲	وجه تقدیم «قاعده لا ضرر» بر «احکام اولیه»
۱۱۴	دو دلیل برای تقدم «قاعده» از باب حکومت
۱۱۶	توضیح برخی اصطلاحات
۱۱۹	ضرر واقعی یا علمی
۱۲۲	شرائط صحت وضوء
۱۲۴	اضرار به نفس
۱۲۵	سه قول در حکم مسئله اضرار به نفس
۱۲۷	مسافری که نمازش شکسته است
۱۲۸	وظیفه در هنگام تعارض دو ضرر
۱۳۰	قاعده لاضرر در قانون مدنی
۱۳۲	تطبیقات
۱۳۳	قاعده عدل و انصاف

۱۳۴	 مستند قرآنی قاعده عدل و انصاف
۱۳۷	 قلمرو گسترده قاعده مساوات
۱۳۹	 قاعده لزوم
۱۳۹	 مستند قاعده لزوم
۱۴۲	 قاعده لزوم از نگاه قانون مدنی
۱۴۳	 انواع عقد
۱۴۵	 قاعده اصالة الصحة
۱۴۶	 مستند قاعده اصالة الصحة
۱۴۸	 سیره عقلانیه
۱۵۰	 اصل سوء ظن در جامعه فاسد
۱۵۳	 قاعده «ید»
۱۵۳	 مضمون قاعده
۱۵۳	 تفاوت قاعده ید و إخبار ذی الید
۱۵۳	 مدرک قاعده
۱۵۴	 تفاوت بین سیره و بنای عقلاء
۱۵۴	 برخی از روایات
۱۵۷	 مبانی اماره بودن ید

۱۶۰ تقدم بينه بر قاعده يد

۱۶۰ جریان فدک

۱۶۴ قاعده استيمان

۱۶۵ قاعده على اليد

۱۶۵ مدرک قاعده

۱۶۸ حکم تکلیفی و حکم وضعی

۱۶۸ ضمان منافع

۱۶۹ مثل یا قیمت

۱۶۹ نسبت قاعده على اليد به صغير و جاهل

۱۷۰ استثناء يد امانت و يد خير خواه

۱۷۳ قاعده اتلاف

۱۷۳ نقد و بررسی لغات قاعده اتلاف

۱۷۴ مستند قرآنی قاعده

۱۷۶ مستند روایی قاعده اتلاف

۱۷۹ قاعده اتلاف در قانون مدنی

۱۸۱ التلف فی زمن الخيار ممن لا خيار له

۱۸۳	قاعده تسبیب
۱۸۵	تفاوت ضمان اتلاف و ضمان ید
۱۸۶	انواع ضمان
۱۸۹	قاعده اقدام (ما بضمن)
۱۹۱	قاعده ابراء و اسقاط
۱۹۱	اقسام ابراء
۱۹۱	ارکان ابراء
۱۹۵	قاعده احسان
۱۹۵	مستند قاعده احسان
۱۹۹	قاعده احسان در قانون مدنی
۲۰۱	قاعده تعذر وفا به مدلول عقد
۲۰۳	قاعده «الزعم غارم»
۲۰۵	قاعده الامتناع بالاختیار لا ینا فی الاختیار
۲۰۷	قاعده الضرورات تتقدر بقدرها
۲۰۹	قاعده نفی عسر و حرج
۲۰۹	مفهوم شناسی عسر و حرج

۲۱۱	 مستند قاعده در فقه امامیه
۲۱۲	 مستندات روانی
۲۱۳	 دلیل عقل : محال بودن تکلیف مالایطاق
۲۱۴	 نقد و بررسی «قاعده لا حرج»
۲۱۴	 جواب سید بحر العلوم
۲۱۶	 جواب محقق نراقی
۲۱۸	 نقد و بررسی جواب نراقی توسط آیه الله مکارم شیرازی
۲۱۹	 جواب آیه الله مکارم
۲۲۱	 جواب آقای سبحانی
۲۲۳	 جواب محقق قمی
۲۲۴	 جواب مختار
۲۲۵	 تأثیر این قاعده بر قوانین مدون جمهوری اسلامی ایران
۲۲۷	 قاعده سلطنت
۲۲۷	 مضمون قاعده
۲۲۷	 مدرک قاعده
۲۳۰	 احتمالات در قاعده سلطنت
۲۳۳	 حدود قاعده سلطنت

۲۳۴ تسلط بر حقوق و نفس و اعضاء

۲۳۴ سلطنت بر نفس و اعضاء

۲۳۷ رابطه قاعده سلطنت و قاعده ضرر

۲۳۸ قاعده اعراض

۲۳۹ قاعده رضاع

۲۳۹ نقد و بررسی سبب محرمیت

بخش سوم : مروری بر چند قاعده جزائی

۲۴۷ قاعده « قبح عقاب بلا بیان »

۲۴۹ مفاد اجمالی قاعده

۲۵۰ دلیل قرآنی قاعده قبح عقاب بلا بیان

۲۵۰ ادله روانی قاعده قبح عقاب بلا بیان

۲۵۱ تعارض قاعده قبح عقاب بلا بیان

۲۵۳ تفاوت حکومت و ورود

۲۵۵ قاعده درء

۲۵۶ تسالم متشرعین

۲۵۶ حکم مبتنی بر موضوع

٢٥٦	دلالت و مفهوم قاعده
٢٥٨	ملاك شبهه مجرم يا حاكم
٢٦٣	قاعده لا كفاله في الحد
٢٦٧	قاعده حرمت اعانت بر اثم
٢٧٧	قاعده حرمت خون مسلمان
٢٨٠	مستند قاعده
٢٨٥	قاعده لا تقيه في الدماء
٢٨٧	قاعده ارش
٢٩٠	قاعده كل من لم يباشر بالقتل لم يقتص منه
٢٩١	قاعده لا ديه لمن قتله الحد
٢٩٣	قاعده اقامه الحدود الي من اليه الحكم
٢٩٩	قاعده اضطرار
٣٠٠	مستندات قرآنی قاعده اضطرار
٣٠٢	روايات مستند قاعده اضطرار
٣٠٤	نقد و بررسی حدیث رفع
٣٠٩	اجماع مستند قاعده اضطرار

مقدمه

اینجانب قبلاً کتابی تحت عنوان «القواعد الفقهیه» نوشتم با این مقدمه:

الحمد لله العلی القدير، والصلاة والسلام على نبيه المصطفى الذي أرسله إلى البشر هادياً ومبشراً ونذيراً، وداعياً إلى الله بإذنه وسراجاً منيراً، وعلى أهل بيته المعصومين الذين ينبرون للبشرية دروب الخير، وسبل الحق والسلامة والأمان، ليعيش الإنسان على هذه الأرض آمناً مطمئناً، ولينعم بحياة كريمة. اما بعد:

این مجموعه تحت عنوان القواعد الفقهیه حاوی برخی از مهمترین قواعدی است که حقیر در طول تاریخ معلمی خود در حوزه علمیه و دانشگاه موفق به تدریس آن شدم، و لذا از باب فرمایش اهل بیت علیهم السلام تصمیم گرفتم آنها را در یک مجلد قرار دهم تا ضمن جلوگیری از تضییع آن، قابلیت استفاده طالبان این علم را نیز داشته باشد، امیدوارم خدای تعالی به کرمش این تحفه ناچیز را وسیله ای برای ترویج دین و ذخیره ای برای قیامت حقیر قرار دهد. الهی امین

اما بعد از چند دوره تدریس در دانشگاه و حوزه به این نتیجه رسیدم که تدریس در این دو مجموعه نمی تواند به یک روش باشد، و لذا نوشتار حاضر را در سه بخش (بخش اول کلیات، بخش دوم قوانین مدنی و بخش سوم قوانین جزائی) تنظیم کردم تا متن درسی باشد برای دانش پژوهان دانشگاهی!!

اما در عین حال قاعده لاضرر را که اولین قاعده مورد بررسی این کتاب است از کتاب قواعد الفقهیه آقای ایروانی آورده و مختصراً به روش حوزوی توضیح دادم تا طریقه بحث برای مطالعه کنندگان روشن شود.

امید وافر دارم که با راهنمایی صاحب نظران نقائص مربوط به این وجیزه به حد اقل برسد!
رضا سالاری باجگانی: قم المقدسه